

ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти

сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра економічної теорії та конкурентної політики

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою ДТЕУ

(пост. п. 2 від «28» 08 2023 р.)

Ректор

Гнатолій МАЗАРАКІ

ПОВЕДІНКОВА ЕКОНОМІКА /

BEHAVIORAL ECONOMICS

РОБОЧА ПРОГРАМА /

COURSE OUTLINE

освітній ступінь	доктор філософії /	PhD
галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки	/ Social and behavioral sciences
спеціальність	051 Економіка	/ Economics

Київ-2023

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ
заборонено**

Автор: Л.В. Лебедева, канд. екон. наук, доц.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та конкурентної політики від 12.06.2023, протокол № 15

Рецензенти: Штундер І.О., д.е.н., професор,
Блакита Г.В., д.е.н., професор
Найденко С.В., Генеральний директор Асоціації «Транспортні, експедиторські та логістичні організації в Україні» «УКРЗОВНІШТРАНС»

**ПОВЕДІНКОВА ЕКОНОМІКА /
BEHAVIORAL ECONOMICS
РОБОЧА ПРОГРАМА/
COURSE OUTLINE**

освітній ступінь	доктор філософії / PhD
галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки / Social and behavioral sciences
спеціальність	051 Економіка / Economics

1. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ ТА РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ТЕМАМИ (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН)

Назва теми	Кількість годин				Форми конт-ролю*
	Всього Годин/ кредитів	з них			
		Лекції	Практичні заняття/МК	Самостійна робота студентів	
<i>Тема 1.</i> Еволюція поведінкової економічної теорії	12	2	2	8	Т, П
<i>Тема 2.</i> Предмет та метод теорії поведінкової економіки	14	2	2	10	Т, П
<i>Тема 3.</i> Вибір в умовах ризику і невизначеності	14	2	2	10	Т,П, ТЗ
<i>Тема 4.</i> Поведінкова теорія особистості	18	4	2	12	Т,ДГ
<i>Тема 5.</i> Поведінкова теорія споживання	18	4	2	12	Т, ДГ
<i>Тема 6.</i> Експериментальна економіка	14	2	2	10	Т, П
РАЗОМ	90/3	16	12	62	
Підсумковий контроль					Залік

* Скорочення:

Т – тестування; ДГ – ділова гра ; П – презентація;

ТЗ – творче завдання.

2. ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час студента, год
<p>Знати: сутність категорій та концепцій поведінкової економіки.</p> <p>Вміти: визначати та долати обмеження традиційної економічної моделі при вирішенні практичних економічних завдань, що розширить науковий</p>	<p style="text-align: center;">Тема 1. Еволюція поведінкової економічної теорії</p> <p style="text-align: center;"><i>Лекція</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Становлення поведінкової економіки 2. Засновники поведінкової економіки 3. Розвиток досліджень у галузі поведінкової економіки <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 1[с.17-124], 2 [с.23-100], 4 [с.20-110]. Додатковий: 5 [с.3-15], 6[с.4-8], 10[с. 37-52]. Інтернет-джерела: 18, 19.</i></p>	2
	<p>Самостійна робота: Вивчення матеріалу лекцій, підготовка до семінарського заняття.</p> <p style="text-align: center;">Питання, які виносяться на самостійне опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Модель «альтернативної людини» у поведінковій економічній теорії. 2. Підготовка до презентацій на тему: Праця Дж. А. Акерлофа і Р. Дж. Шиллера «Spiritus Animalis, або Як людська психологія керує економікою і чому це важливо для світового капіталізму». Праця «Фрікономіка» і «Суперфрікономіка» С.Д. Левітта і С. Дж. Дабнера. Праця Р. Френка «Дарвінівська економіка». <p>Підготовка доповідей на тему:</p>	8

<p>світогляд та загальний культурний кругозір.</p>	<p>1. Оптимістичні і песимістичні відхилення у поведінці суб'єктів. 2. Поведінкова економіка на рівні конкретного суб'єкта (домогосподарство, студент, топ-менеджер, фірма). Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 1[с.17-124], 2 [с.23-100], 4 [с.20-110]. Додатковий: 5 [с.3-15], 6[с.4-8], 10[с. 37-52]. Інтернет-джерела: 18, 19.</i></p>	
	<p style="text-align: center;"><i>Практичне заняття</i></p> <p>1. Історія становлення поведінкової економіки 2. Видатні дослідники поведінкової економіки та їх доробок. 3. Розвиток досліджень у галузі поведінкової економіки 4. <i>Праця Дж. А. Акерлофа і Р. Дж. Шиллера «Spiritus Animalis, або Як людська психологія керує економікою і чому це важливо для світового капіталізму» (презентація).</i> 5. <i>Праця «Фрікономіка» і «Суперфрікономіка» С.Д. Левітта і С. Дж. Дабнера(презентація).</i> 6. <i>Праця Р. Френка «Дарвінівська економіка» (презентація).</i></p>	2

<p>Знати:завдання методи та принципи організації поведінкової економіки;відмінності традиційних та поведінкових економічних моделей; обмеження раціональної моделі та типових помилок в економічних рішеннях, що нею обумовлені.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 2. Предмет та метод теорії поведінкової економіки <i>Лекція</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет дослідження поведінкової економіки 2. Міждисциплінарність поведінкової економіки. 3. Методи дослідження поведінкової економічної теорії. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел</p> <p><i>Основний:</i> 1[с.17-38], 2 [с.23-100],3[с.15-54], 4 [с.20-110]. <i>Додатковий:</i> 8 [с.155-162], 10 [с.37-52]. <i>Інтернет-джерела:</i> 17-19.</p>	2
<p>Вміти:досліджувати, узагальнювати та здійснювати оцінку</p>	<p>Самостійна робота: Вивчення матеріалу лекцій, підготовка до семінарського заняття. Питання, які виносяться на самостійне опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відмінні характеристики поведінкової економічної теорії від Економікс. 2. Наноекономічна основа поведінкової економіки. 3. Практичне значення імітаційного моделювання. 4. Сфери використання методу семантичного диференціала. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел</p> <p><i>Основний:</i> 1[с.17-38], 2 [с.23-100],3[с.15-54], 4 [с.20-110]. <i>Додатковий:</i> 8 [с.155-162], 10 [с.37-52]. <i>Інтернет-джерела:</i> 17-19.</p>	10

раціональності поведінки економічних суб'єктів.	<p style="text-align: center;"><i>Практичне заняття</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет дослідження поведінкової економіки. 2. Зв'язок поведінкової економіки з нейроекономікою, еволюційною та експериментальною економікою. 3. Методи дослідження поведінкової теорії. 4. Презентація на тему: використання методів Поведінкової економіки у сфері інтересів власного дослідження. 	2
<p>Знати: особливості вибору в умовах ризику та невизначеності;</p> <p>Вміти: абстрактно мислити, аналізувати та синтезувати економічну інформацію в умовах ризику та невизначеності;</p> <p>виявляти, формулювати і</p>	<p style="text-align: center;"><i>Тема 3. Вибір в умовах ризику і невизначеності</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Лекція</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теорія перспектив Д. Канемана та А. Тверські. 2. Помилки репрезентативності та їх вплив на поведінку людини. 3. Особливості прийняття рішень в умовах невизначеності. 4. Зміст і принципи поведінкової теорії ігор. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел</p> <p><i>Основний:</i> 2 [с.197-253] <i>Додатковий:</i> 11 [с.38-45], 12 [с.117-121], 14 [с. 133–166]. <i>Інтернет-джерела:</i> 17-19.</p>	2
	<p>Самостійна робота: Вивчення матеріалу лекцій, підготовка до семінарського заняття.</p> <p>Підготовка доповідей на тему:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інформаційний парадокс та його регуляція. 2. Особливості сприйняття інформації людиною як фактор прийняття рішень. 3. Керування економічною поведінкою за допомогою страхів. 	10

<p>пропонувати інноваційні вирішення проблем в умовах ризику й невизначеності.</p>	<p align="center">Список рекомендованих джерел</p> <p><i>Основний:</i> 2 [с.197-253] <i>Додатковий:</i> 11 [с.38-45], 12 [с.117-121], 14 [с. 133–166]. <i>Інтернет-джерела:</i> 17-19.</p>	
	<p align="center"><i>Практичне заняття</i></p> <p>1. Вибір в умовах ризику і невизначеності: теорія перспектив Д. Канемана та А. Тверські. 2. Помилки репрезентативності. Особливості прийняття рішень в умовах невизначеності. 3. Критика теорії перспектив. Прикладні аспекти та значення теорії перспектив. 4. Д. Канеман і А. Тверські та їх праця «Вибір, цінності та фрейми» (презентація). 5. Підготовка матриці ризиків для споживачів та фірм у сучасних умовах (творче завдання). 6. Сутність моделей та їх місце в економічному аналізі: модель Рабіна, модель Бертрана і Курно (презентація).</p>	2
<p>Знати: соціальні, когнітивні та емоційні фактори, що впливають на зміну ієрархії</p>	<p align="center">Тема 4. Поведінкова теорія особистості</p> <p align="center"><i>Лекція 1</i></p> <p>1. Багатофункціональна роль особистості в економіці. 2. Психологічні особливості економічних агентів. 3. Креативність та інновативність споживача. 4. Емоційний інтелект та його вплив на прийняття рішень.</p>	4

<p>уподобань; соціально-психологічні механізми прийняття рішень. Вміти: визначати ключові детермінанти впливу поведінкових чинників на діяльність економічних суб'єктів.</p>	<p style="text-align: center;"><i>Лекція 2</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Моделі поведінки людини в економіці.</i> 2. <i>Основні підходи до вивчення особистості.</i> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел</p> <p><i>Основний:</i> 2 [с.375-396]. <i>Додатковий:</i> 13 [с.375–395], 15 [с. 484–495]. <i>Інтернет-джерела:</i> 17-19.</p>	
	<p>Самостійна робота: Вивчення матеріалу лекцій, підготовка до семінарського заняття.</p> <p>Питання, які виносяться на самостійне опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дослідження М. Арджайла і А. Фернхем (1998) про наявність відмінностей у поведінці заможних людей в залежності від символічної цінності грошей. 2. Дослідження Р. Валун та Ж. Гуннарсона (1996) про залежність ощадної поведінки від типу прийняття рішень і когнітивних здібностей індивідів. 3. Дослідження Р. Талера і Г. Шефріна (1988) про самоконтроль (self-control) як змінну, що пояснює відхилення реальної поведінки домогосподарств щодо розміщення грошових ресурсів між сьогоднішнім і майбутнім споживанням, від поведінки, що прогнозувалась у неокласичних моделях. 4. Дослідження С. Боулз (2001) про фактори, що впливають на доходи, з урахуванням складової «навичок, здібностей і умінь» (skills and abilities) та інших психологічних характеристик. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел</p> <p><i>Основний:</i> 2 [с.375-396]. <i>Додатковий:</i> 13 [с.375–395], 15 [с. 484–495].</p>	12

	<i>Інтернет-джерела: 17-19.</i>	
	<p style="text-align: center;"><i>Практичне заняття</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Багатофункціональна роль особистості в економіці. 2. Моделі поведінки людини в економіці. 3. Основні підходи до вивчення особистості 4. <i>Креативність та інновативність споживачів (ділова гра).</i> 	2
Знати: евристики, фрейми та аномалії в економічній поведінці; методи та інструменти оцінки і моделювання економічної поведінки.	<p style="text-align: center;">Тема 5. Поведінкова теорія споживання</p> <p style="text-align: center;"><i>Лекція</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Основні концепції поведінкової теорії споживання</i> 2. <i>Суб'єктивно-психологічна концепція циклу.</i> 3. <i>Психологічні особливості споживчого вибору.</i> 4. <i>Вплив інформації на поведінку споживачів.</i> 5. <i>Прикладні аспекти теорії споживання.</i> 6. <i>Новітні тенденції поведінки споживачів на ринку.</i> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел</p> <p><i>Основний: 3 [с.57-125].</i></p> <p><i>Додатковий: 11 [с.С. 38-45], 16 [с.361–374].</i></p> <p><i>Інтернет-джерела: 17-20.</i></p>	4

<p>Знати: особливості експериментального підходу в поведінковій економіці.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 6. Експериментальна економіка <i>Лекція</i></p> <p>1. Експериментальний підхід до вивчення економічних (соціально-економічних) процесів. 2. Методологія експериментальної економіки та результативність застосування її методів. 3. Система стимулів експериментаторів та їх роль в забезпеченні якості результатів. 4. Математична формалізація та моделювання економічних ситуацій.</p> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел</p> <p><i>Основний:</i> 1 [с.124-154]. <i>Додатковий:</i> 7 [с. 180-193], 9 [с.25-90]. <i>Інтернет-джерела:</i> 17-20.</p>	<p style="text-align: center;">2</p>
	<p>Самостійна робота студентів: Вивчення матеріалу лекцій, підготовка до семінарського заняття. Питання, які виносяться на самостійне опрацювання: Підготовка презентація на тему: «В. Сміт та його дослідження в експериментальній економіці»</p> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел</p> <p><i>Основний:</i> 1 [с.124-154]. <i>Додатковий:</i> 7 [с. 180-193], 9 [с.25-90]. <i>Інтернет-джерела:</i> 17-20.</p>	<p style="text-align: center;">10</p>

<p>Вміти: Застосовувати інструментарій експериментальної економіки для досягнення нових наукових результатів, що переосмислюють наявні та створюють нові знання</p>	<p style="text-align: center;"><i>Практичне заняття</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Взаємозв'язок економічної науки та психології. 2. Сучасні проблеми експериментальної економіки. 3. Види економічних експериментів. 4. <i>В. Сміт та його дослідження в експериментальній економіці (презентація).</i> 	2
	Р а з о м	90
	Підсумковий контроль	Залік

**Курсивом зазначені інтерактивні методи навчання*

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

ОСНОВНИЙ

1. Ариели Д. Передбачувана ірраціональність. – Л.: Видавництво Старого Лева, 2018. – 296 с.
2. Канеман, Д. Мислення швидке й повільне / Деніел Канеман ; з англ. пер. Максим Яковлев. - Київ :Наш Формат, 2017. - 479, [1] з. англ. - Пер. вид. : Thinking, fast and slow / Daniel Kahneman. - New York, 2011.
3. Пінк, Д. Драйв. Дивовижна правда про те, що нас мотивує / ДеніелПінк ; [пер. з англ. Назарія Агаджаняна]. - Харків :Книжковий Клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2016. - 205, [1] с. англ. - Пер. вид. : Drive: the surprising truth about what motivates us / Daniel H. Pink. - New York, 2009.
4. Талер, Р. Поведінкова економіка. Як емоції впливають на економічні рішення/ Річард Талер ; пер. з англ. Світлана Крикуненко. - Київ : Наш формат, 2018. – 462 с. англ. - Пер. вид. : Misbehaving. The making of behavioral economics / Richard H. Thaler. - New York, London, 2015.

ДОДАТКОВИЙ

5. *Безгін К. С. Поведінкова економіка: епістемічний поворот у трактуванні раціональності [Електронний ресурс] / К. С. Безгін, В. В. Ушкальов // Економіка України. - 2019. - № 7-8. - С. 3-15.*
6. *Бобух І. Поведінкова економіка та сталий розвиток: ключові аспекти взаємозв'язку/ І.Бобух // Економіст. - 2016. - № 6. - С. 4–8. - Режим доступу: <http://ua-ekonomist.com/abstracts/june-2016/>*
7. *Длугопольський, О. Експериментальна та поведінкова економіка: від Вернона Сміта до Даніеля Канемана [Текст] / О. Длугопольський, Ю. Івашук // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – Тернопіль, 2014. – № 1. – С. 180-193.*
8. *Івашук Ю. Внесок Річарда Талера в розвиток поведінкової економіки (Нобелівська премія з економіки 2017 р.) [Електронний ресурс] / Ю. Івашук // Вісник Тернопільського національного економічного університету. - 2019. - Вип. 2. - С. 155-162.*
9. *Івашук, Ю. П. Поведінкова та експериментальна економіка: навч. посіб. / Ю. П. Івашук ; Терноп. нац. екон. ун-т. - Тернопіль : Осадца Ю. В., 2017. - 119 с.*

10. Лагутін, В. *Можливості інституційного аналізу суспільної стабільності та розвитку* // Вісник КНТЕУ. – Київ, 2018. – № 3. – С. 37-52.
11. Мазаракі А.А. *Регуляторна політика у сфері зовнішньої торгівлі: монографія* / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. – К.: Київ.нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 470 с.
12. Танклевська Н. С. Поведінкова економіка: етимологія, сутність, теорія [Електронний ресурс] / Н. С. Танклевська, Т. М. Повод // Науковий вісник Львівської академії. Серія : Економіка, менеджмент та право. - 2021. - Вип. 3-4. - С. 38-45.
13. Синиця М. А. COVID-19 та поведінкова економіка: окремі аспекти причин нераціональної поведінки під час пандемії [Електронний ресурс] / М. А. Синиця // Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. - 2021. - Т. 6, вип. 1. - С. 117-121.
14. Berg N. The Consistency and Ecological Rationality Approaches to Normative Bounded Rationality // Journal of Economic Methodology, 2014. Vol. 21. No. 4. P. 375–395;
15. Berg N., Gigerenzer G. As-if Behavioral Economics: Neoclassical Economics in Disguise? // History of Economic Ideas, 2010. Vol. 18. No. 2. P. 133–166.
16. Demsetz G. Rationality, Evolution, and Acquisitiveness // Economic Inquiry. 1996. Vol. 34. No. 3. P. 484–495.
17. Katsikopoulos K. V. Bounded Rationality: The Two Cultures // Journal of Economic Methodology, 2014. Vol. 21. No. 4. P. 361–374.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

18. Al Roth's Experimental Economics homepage. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://web.stanford.edu/~alroth/alroth.html>
19. Charlie Holt's bibliography of experimental economics research. – Режим доступу: <http://people.virginia.edu/~cah2k/y2k.htm>
20. Ariel Rubinstein's homepage. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://arielrubinstein.tau.ac.il/>
21. Economic Theory by David K. Levine. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dklevine.com/>

* – курсивом виділені назви видань, які є в наявності у бібліотеці ДТЕУ.